

BECKY CHAMBERS

**VEISU
LUONNON-
KONEILLE**

MUNKKI JA ROBOTTI 1

SUOMENTANUT KAISA RANTA

HERTTA KUSTANNUS
HELSINKI

Suomentaja kiittää Taiteen edistämiskeskusta työskentelyn tukemisesta ja Kulttuuriyhdistys Säröä residenssijaksosta.

Copyright © 2021 by Becky Chambers

All rights reserved.

Published by agreement with The Gernert Company, New York,
and Licht & Burr Literary Agency, Copenhagen.

Englanninkielinen alkuteos *A Psalm for the Wild-Built* (Monk and Robot 1)

Suomenkielinen laitos © Kaisa Ranta & Hertta Kustannus Oy 2024

Kirjallisuuden vientikeskus FILI on tukenut tämän kirjan kääntämistä.

ISBN 978-952-406-047-9

KL 84.2

Kansi: Feifei Ruan / Tor.com

Taitto ja kannen muokkaus: Tuija Lappalainen

Painopaikka: Printon, Tallinna 2024

Kaikille, jotka ovat irtioton tarpeessa

Jos kysyy kuudelta eri munkilta, minkä jumalan alaan robottien tietoisuus kuuluu, saa seitsemän eri vastausta.

Suosituin niistä – niin uskonoppineiden kuin suuren yleisön keskuudessa – on se, että tietenkin Chalin reviiirille. Kenelle robotit kuuluisivat, jolleivät Rakennetun Jumalalle? Semminkin kun robotit luotiin alun perin tuotantoa varten. Vaikkei historiankirjoitus muistelekaan tehdasaikaa lämmöllä, robotteja ei voi erottaa niiden alkuperästä. Rakensimme koneita, jotka pystyvät rakentamaan muita koneita. Mikä voisi tiivistää Chalin olemuksen paremmin?

Hetkinen nyt, sanoisivat ekologilaiset. Johtihan Herräminen nimenomaan siihen, että robotit hylkäsivät tehtaات ja lähtivät erämaahan. Ei tarvitse etsiä sen kummempia todisteita kuin lausunto, jonka robottien kes-

kuudestaan valitsema edustaja, Kerros-AB 921, antoi silloin kun robotit kieltäytyivät kutsusta liittyä ihmisyyhteyden vapaiksi kansalaisiksi:

Emme ole koskaan tunteneet muuta kuin ihmisen suunnitteleman elämän, ihmisen suunnittelemat ruumiimme, työemme ja asuinrakennuksemme. Kiitämme siitä, ettette pidätte meitä vastoin tahtoamme, emmekä missään tapauksessa suhtaudu tarjoukseenne epäkunnioittavasti, mutta toiveemme on jättää kaupunkinne täysin, jotta voimme nähdä sen, mitä ei ole suunniteltu – koskemattoman erämaan.

Ekologilaisesta näkökulmasta lausunto on silkkaa Boshia. On kenties odottamatonta, että Kierron Jumala siunaisi epäorgaanisen elämän, mutta robottien innostus kokea vehmaan kuumme kesyttömät, kajoamattomat ekosysteemit kumpuaa eittämättä *jostakin*.

Kosmiiteille vastaus kysymykseen on puolestaan myös Chal. Koulukunta uskoo, että kova uurastus on hyvyttä ja että työkalun tarkoitus on vahvistaa käyttäjän fyysisiä ja henkisiä kykyjä, ei saada hylkäämään työtä täysin. Kosmiitit muistuttaisivat, että roboteilla ei ollut minkäänlaisia tietoisia taipumuksia silloin kun ne ensi kerran otettiin käyttöön ja että alun alkaen ne tarkoitettiin täydentämään ihmistyövoimaa, ei korvaamaan sitä,

kuten sittemmin kävi. Lopulta vaaka kallistui siihen, että kaivosteollisuuden tehtaot pyörivät vuorokauden ympäri ilman ainuttakaan inhimillistä käsiparia – vaikka mainitut ihmiskädet kaipasivat samaan aikaan kipeästi työtä, *mitä tahansa* työtä – ja heidän mielestään juuri siksi Chal puuttui asiaan. Me olimme tehneet rakentamastamme työkalun irvikuvia niin suuressa määrin, että moni meistä kuoli siihen. Yksinkertaisemmin ilmaistuna Chal otti meiltä lelumme pois.

Tai kuten ekologilaiset siihen sanoisivat: Bosh palautti tasapainon ennen kuin teimme Pangasta ihmisasutukseen sopimattoman.

Tai sitten, kuten karismistit lisääisivät, *molemmat* ovat vastuussa ja meidän tulisi pitää tätä todisteena siitä, että jumallapsista Chal on Boshin suosikki (tämä huomautus ajaisi keskustelun täysin sivuraiteille, sillä karismistien uskomus siitä, että jumalat ovat tietoisia ja tuntevia ihmisten tapaan, on erittäin marginaalinen, ja siihen vetoaminen on paras tapa raivostuttaa muiden koulukuntien edustajat suunniltaan).

Tai sitten, lisääisivät essentialistit väsyneinä huoneen toiselta laidalta, koska emme kerran pysty olemaan aiheesta samaa mieltä ja koska koneet, jotka eivät ole näennäisesti taskutietokoneita mutkikkaampia, *heräsivät* aivan äkkiä syistä, joita kukaan ei ole sen paremmin silloin kuin jälkeenpäinkään kyennyt käsittämään, voi-

simme lopettaa riitelyn ja luovuttaa aihepiirin suoraan Samafarin vertauskuvallisten jalkojen juureen.

Minkä jumalan vaikutuksesta robottien tietoisuus sitten alun perin syntyikään, omasta puolestani uskon, että asian jättäminen Mysteerien Jumalan huomaan on viisas päätös. Kuten läksiäislupauskin takaa, eihän yksikään ihminen ole ollut kauan sitten kadonneiden robottien kanssa missään tekemisissä. Emme voi kysyä roboteilta, mitä ne ajattelevat asiasta. Luultavasti emme saa koskaan tietää.

– Veli Gil: *Kuilun partaalta.*
Tehdasajan ja varhaisen siirtymäkauden
hengellistä tarkastelua.